

РОЗДІЛ 7

ПРАВО РАДИ ЄВРОПИ ТА ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

*Анцупова Т. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ПРОЦЕС МОНІТОРИНГУ ТА ПОСТМОНІТОРИНГОВОГО ДІАЛОГУ В РАДІ ЄВРОПИ

У Статуті Ради Європи [1] термін «моніторинг» не використовується. Але, між тим, він достатньо широко застосовується у практиці діяльності організації як статутними органами, так і спеціалізованими установами. Наприклад, щорічні Резолюції ПАРЄ присвячені прогресу процедури моніторингу Асамблеї: Резолюції 1953(2013), 1895 (2012), 1827 (2011), 1747 (2010), 1676 (2009) [2].

Факт відсутності будь-яких згадок про систему моніторингу Ради Європи в Статуті Ради Європи легко пояснити. Ця система була заснована набагато пізніше, ніж створена організація. У 1959 р. розпочав свою роботу Європейський Суд з прав людини у якості контрольного механізму до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Але загальнообов'язковою його юрисдикція стала лише у 1998 р. Асамблея стала першим статутним органом, що у 1993 р. встановив механізм моніторингу за дотриманням зобов'язань новими членами, взятих ними підчас приєднання до Ради Європи. Підкреслюючи важливість цих зобов'язань, Комітет Міністрів згодом вирішив заснувати у 1994 році власну систему моніторингу. У тому ж 1994 р. на основі Статутної резолюції був заснований Конгрес місцевих і регіональних влад Європи. Організаційно-правовий механізм Ради Європи продовжував свій розвиток і вдосконалення, і, згодом, 1999 р. був створений ще один одноосібний інститут Ради Європи – Комісар Ради Європи з прав людини.

Різноманітність видів і рівнів міжнародно-правового моніторингу вимагає встановлення термінологічної ясності щодо цього

правового явища, в тому числі, в контексті системи права Ради Європи.

Предметом міжнародно-правового моніторингу, в тому числі моніторингу Ради Європи є зобов'язання держав. У контексті права Ради Європи йдеться про зобов'язання держав-членів цієї організації.

Зобов'язання держав-членів Ради Європи можна розділити на дві основні групи:

- зобов'язання, які держави беруть на себе при вступі до організації. До кола цих зобов'язань відносяться: статутні зобов'язання держав-членів Ради Європи, зобов'язання щодо підписання певних договорів Ради Європи, зобов'язання з реформування національного законодавства, проведення адміністративних реформ, політичні зобов'язання;

- зобов'язання, які держави беруть на себе відповідно до договорів Ради Європи, до яких вони приєдналися. Ці зобов'язання прямо пов'язані з предметом того чи іншого договору Ради Європи.

Відповідно, існує два основні види моніторингу Ради Європи *залежно від його предмету*:

- моніторинг зобов'язань, які держави беруть на себе при вступі до Ради Європи;

- моніторинг договірних зобов'язань держав-членів Ради Європи.

Особливим видом моніторингу Ради Європи *залежно від його предмету* є моніторинг виконання рішень Європейського суду з прав людини державами-сторонами Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, 1950 р.

Класифікація моніторингу залежно від предмету, на наш погляд, є найбільш змістовною та включає в себе всі інші підвиди моніторингу Ради Європи, а саме:

- *за формою* (юридичний і політичний);

- *за колом суб'єктів*, які здійснюють моніторинг (моніторинг Комітету Міністрів Ради Європи, моніторинг Парламентської Асамблеї Ради Європи, моніторинг Генерального Секретаря Ради Європи, моніторинг Конгресу місцевих та регіональних влад Європи та моніторинг інших інституцій, створених на основі часткових угод або актів статутних органів). Слід зауважити, що цей вид моніторингу може бути тематичним, або орієнтованим на певну(і) державу(ви);

– за напрямками діяльності Ради Європи (демократія, права людини, верховенство права, соціальний вимір, освіта, культура, спорт та ін.).

Моніторинг зобов'язань держав-членів Ради Європи може здійснюватись за допомогою запланованих і незапланованих візитів до держав, звітів урядів, систем колективного та індивідуального оскарження, звітів, заснованих на візитах експертів у держави-члени з метою встановлення фактів.

Слід окремо зауважити, що на відміну від чітко встановленої процедури моніторингу зобов'язань, які держави беруть на себе при вступі до Ради Європи та щодо виконання рішень Страсбурзького суду, процедура моніторингу щодо виконання договірних зобов'язань держав-членів Ради Європи, хоча і здійснюється на основі спільних принципів, але регулюється у кожному конкретному випадку нормами, передбаченими певним договором.

Моніторинг зобов'язань, які держави беруть на себе при вступі до Ради Європи завжди орієнтований на конкретну державу-члена Ради Європи, або групу держав.

Насправді дві системи є взаємодоповнюючими: якщо Асамблея обирає державу, здійснюючи згодом моніторинг за повним спектром взятих нею зобов'язань, Комітет Міністрів обирає вид зобов'язань, проводячи згодом загальний моніторинг держав.

Що стосується країн, які не підпадають під процедуру моніторингу в строгому сенсі слова, Асамблея висловлює свою стурбованість тим, що деякі з цих країн не підписали і / або ратифікували деякі основні конвенції Ради Європи, таким чином запобігаючи Конвенції механізмів пов'язаних з ними від моніторингу їх реалізації.

Станом на вересень 2013 р., тридцять три держави-члена Ради Європи не підпадають під процедуру моніторингу в строгому сенсі слова, але рекомендації щодо подальшого додержання стандартів Ради Європи вони також отримують.

На теперішні час процедура моніторингу статутних зобов'язань здійснюється щодо десяти країн (Албанія, Вірменія, Азербайджан, Боснія і Герцеговина, Грузія, Республіка Молдова, Чорногорія, Росія, Сербія та Україна), а також чотирьох країн щодо яких проволиться пост-моніторинговий діалог (Болгарія, Монако, «колишня Югославська Республіка Македонія», Туреччина) [3] в їх зусиллях повною мірою дотримуватися зобов'язання, взятих ними при вступі до Ради Європи.

Протягом 2012-2013 рр. Моніторинговий комітет ПАРЄ склав моніторингові звіти щодо Чорногорії, Росії, Азербайджану та Республіки Молдова, а також звіти про пост-моніторинговий діалог з Болгарією, Туреччиною і «колишньою Югославською Республікою Македонія». Комітет схвалив попередній проект доповіді на пост-моніторинговий діалог з Монако і передав його владі за коментарі, які згодом були розглянуті Комітетом. Комітет також затвердив доповідь про функціонування демократичних інститутів в Боснії і Герцеговині у вересні 2013 р.

Грунтуючись на здійсненому аналізі можна припустити, що в контексті права Ради Європи, моніторинг – це комплекс регулярних процедур, пов'язаних з наглядом, вивченням, аналізом, оцінкою, нагадування та прогнозуванням і контролем і, здійснюваних органами та спеціалізованими установами Ради Європи з метою відстеження виконання державами-членами, взятих на себе зобов'язань, а також запобігання порушень прав людини та зміцнення демократичної стабільності в Європі.

Список використаної літератури:

1. Статут Ради Європи // Збірка договорів Ради Європи: Українська версія. – К.: Парламентське видавництво, 2000. – С. 15
2. PACE. Adopted texts [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документів: http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefATListing_E.asp
3. Resolution 1953 (2013) Provisional version The progress of the Assembly's monitoring procedure (June 2012 – September 2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до док.: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=20179&lang=EN>

Висоцький В. О.,

аспірант,

Інституту законодавства Верховної Ради України

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

З точки зору ортодоксальних конституціоналістів, конституція є основним законом національної держави, а тому можливість створення подібного конструкту для Європейського Союзу заперечувалася а ргіоні. Дійсно, за півстоліття європейської інтеграції на